

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.10, maj 2017

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Henrik Yde

Tilsyn ved dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

“Svar paa Anmeldelsen af Saga”

ved Vibeke A. Pedersen

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Indhold
- 3 Grundtvig og Møller – en årelang meningsudveksling
- 4 Anvendt litteratur

1 Anledning

I december 1811 havde Grundtvig udgivet *Saga. Nytaarsgave for 1812*. Bogen bestod af et indledningsdigt, en fortale, en saga-genfortælling og 18 digte, i alt 202 sider. 15 af digtene rummer personlige indtryk fra Grundtvigs barn- og ungdom og er nærmest en kronologisk selvbiografi på vers, og flere havde været offentliggjort tidligere, [se også indledningen til *Saga* her](#).

Grundtvigs *Saga* blev anmeldt anonymt i *Dansk Litteratur-Tidende* 1811, nr. 36, s. 561-571 (af Jens Møller, se *Bibliografien* 1, s. 73) i en dobbeltanmeldelse, der også omfattede Rasmus Nyerups *Idunna. En Nytaarsgave for 1812*. Møllers anmeldelse tog udgangspunkt i, at begge nytårgaver havde titler, der var inspireret af navne på nordiske gudinder. Dog fandt han det lidt paradoksalt, at “Historiegranskeren Nyerup udkaarede sig Digtergudens Mage, og Digteren Grundtvig valgte sig *Saga* til Huldgudinde” (Møller 1811b, s. 562). “Svar på Anmeldelsen af *Saga*” er Grundtvigs reaktion på denne anmeldelse.

2 Indhold

Ud over polemikken mod Jens Møller rummer Grundtvigs indlæg forskellige former for forsvar af de to sidste digte – Grundtvigs ikke-personlige digte – fra *Saga*, nemlig visen “Morten Borup” (s. 148-156) og “Sværmeriet” (s. 157-180).

Læs mere

Visen om Morten Borup bygger på den danske renaissancedigter Erasmus Lætus’ latinske biografi (trykt hos Pontoppidan 1739) om den reformatoriske Borup og er en levnedsskildring på vers, fyldt med folkeviseudtryk, der giver et troskyldigt, gammeldags præg.

Det 77 strofer lange digt “Sværmeriet” er en allegorisk sammensmeltning af naturhistoriske iagttagelser af bisværme, en refleksion over forskellen på digtere i oldtidens Nord og antikkens Grækenland og en kirkehistorisk oversigt, som omtaler folkevandringstiden, katolicismen og ‘rationalisterne’ for endelig at nå frem til Grundtvigs samtid.

Når Grundtvig vælger at nævne netop disse digte specifikt, kan det være, fordi han her kan forsvare sin kunst som ideologibærende (“sand” – uanset historisk belæg i detaljen) i stedet for personligt bekendende. Som Møller havde gjort, skelner Grundtvig mellem den naturlige og den affekterede kunst (1811a, sp. 341). Og på bedste romantiske vis identificerer han det første med det sande, mens det sidste er hykleri. Og Grundtvig vil ikke skydes i skoene, at han beskæftiger sig med det affekterede.

3 Grundtvig og Møller – en årelang meningsudveksling

Grundtvig og Jens Møller havde tidligere forholdt sig kritisk til hinandens værker. I 1806 havde Grundtvig i “Lidet om Sangene i Edda” kritiseret Møllers forsøg på at gendigte eddadigtet om Balders forelskelse i jættepigen Gerd (Møller 1806).

Møller havde – bl.a. som svar herpå så sent som 1811, ligeledes i *Dansk Littaratur-Tidende* – skrevet en stor samleanmeldelse af fem af Grundtvigs mytologiske arbejder (Møller 1811a, s. 1-14; 25-32, [se også indledning til “Erklæring \[om recension\]” 1811 her](#) eller [indledning til Nordens Mytologi 1808, afsnit om Jens Møller her](#)). Hvad angår disse værker, anerkendte Møller Grundtvigs entusiasme, men mente, at man kunne kritisere “den Haardhed, hvormed han affærdiger Andre, der ikke ville [dvs. vil] see som han” (Møller 1811a, s. 3). Samtidig “maa man dog agte denne Attraa efter at skue dybt” (s. 3).

Jens Møller er i sin kritik af de to nytårsgaver ikke specielt negativ, men ironiserer snarere over, at Grundtvig altid ligner sig selv: “Tonen deri [er] fra Begyndelsen [...] een og den samme – et tydeligt Echo af Forfatterens Individualitet. Hr. Grundtvig er sig selv saa lig, være sig i poetiske eller historiske eller dogmatiske Arbejder, at den, som kjender ham fra det ene Slags, veed forud, hvorledes han vil finde ham i det andet” (Møller 1811b, s. 567).

På sin side er Grundtvig især utilfreds med, at Møller har anket over, at han – uanset hvad han i øvrigt beskæftiger sig med – ikke lader nogen lejlighed gå fra sig til at udbrede sig om sit syn på kristendommen og dens dyrkelse i dagens Danmark.

Grundtvig føler sig også stødt over, at Møller ikke har samme opfattelse af forholdet mellem sandheden og dens poetiske iklædning som Grundtvig, der om sig selv mener, at han altid fremstiller Sandheden med stort S – også når han føjer poetiske billeder til sine historiske kilder (1811a, sp. 341).

Dansk Litteratur-Tidende 1812, nr. 6, s. 87-91 bragte et (ligeledes anonymt) gensvar fra Jens Møller. Heri hævdede Møller, at Grundtvig bevidst misforstod hans udtalelser og tolkede dem værst muligt. Han karakteriserede Grundtvig som “en af de Skribenter, der fulde af Selvklogskab og Selvtillid, ingen, end ei den skaansommeste og meest grundede Modsigelse kunne fordrage” (Møller 1812, s. 87). Deroverfor fremhævede Møller som noget positivt, at *Saga* er skrevet af kun én person. *Saga* er “et tydeligt *Echo af Forfatterens Individualitet*” (s. 88). Som skribent er Grundtvig dog “langt fra saa billig [dvs. rimelig] eller retfærdig, som han er oprigtig” (s. 89).

Læs mere

‘Nytårgave’ var i 1800-tallet en almindelig genrebetegnelse og titel på bogværker, der udkom omkring nytår og rummede en række mindre tekster (digte, noveller), indimellem af flere forfattere. Disse bogværker var yndede som gaver på grund af deres praktiske lomme- eller sybordsformat og ofte fine bogtrykskvalitet.

I øvrigt var Møller og Grundtvig ikke mere uvenner, end at Grundtvig i 1813 fik trykt sin landemodetale fra oktober 1811 i Møllers tidsskrift, *Theologisk Bibliothek*, bind 5, s. 39-58 (*Bibliografien* 1, s. 65). I et privat brev af 6. april 1813 skrev Grundtvig også meget venligt og på sine steder selvkritisk til Møller og refererede til flere udsagn fra Møllers anmeldelse af *Saga* (Grundtvig 1924-1926, s. 162-173).

4 Anvendt litteratur

- *Bibliografien*, se Johansen, Steen (1948-1954).
- Grundtvig, N.F.S. (1808) *Nordens Mytologi eller Udsigt over Eddalæren for dannede Mænd der ei selv ere Mytologer*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1811a) “Svar paa Anmeldelsen af *Saga*” i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*, nr. 22, 14. marts 1812, sp. 337-342..
- Grundtvig, N.F.S. (1811b) *Saga. Nytaarsgave for 1812*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1813) “Et Par Ord om Gejstlighedens Videnskabelighed eller om kristelig og præstelig Lærdom” i *Theologisk Bibliothek*, bind 5, s. 39-58. København.

Grundtvig, N.F.S. (1924-1926) *Breve fra og til N.F.S. Grundtvig*, udg. Georg Christensen & Stener Grundtvig 1-2, bind 1: (1807-1820). København.

- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter*. København.
- Møller, Jens (1806) "Skirners Reise" i *Ny Minerva*, udg. Knud Lyne Rahbek, maj, s. 212-231. København.
- Møller, Jens (1811a) "[anmeldelse af *Nordens Mythologi* m.fl.]" i *Dansk Litteratur-Tidende* nr. 1 & 2, s. 1-14 og 25-32. København.
- Møller, Jens (1811b) [anmeldelse af *Idunna* og *Saga*] i *Dansk Litteratur-Tidende* nr. 36, s. 561-571.
- Møller, Jens (1812) "Erklæring angaaende Pastor Grundtvigs Antikritik i Kbhavns Skilderie No. 22" i *Dansk Litteratur-Tidende* nr. 6, s. 87-91.
- Nyerup, Rasmus udg. (1811) *Idunna, en Nytaarsgave for 1812*. København.